

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 588/2021-43

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Máriou Cagalovou, Poľovnícka 10, Nové Mesto nad Váhom, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 35/2019 z 30. septembra 2019 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 35/2019 z 30. septembra 2019 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 35/2019 z 30. septembra 2019 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **580,37 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 588/2021-11 z 28. októbra 2021 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú ústavnému súdu 23. januára 2020 (podanou na poštovú prepravu 20. januára 2020), ktorou sa domáhala vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Ústavná sťažnosť sťažovateľky bola prijatá v časti namietaného porušenia jej práv uznesením

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Cob 35/2019 z 30. septembra 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“) a vo zvyšnej časti bola ústavná sťažnosť odmietnutá. Sťažovateľka tiež navrhovala, aby ústavný súd vyslovil porušenie jej v tomto bode označených práv, napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Zároveň navrhla, aby jej boli priznané trovy konania.

2. Sťažovateľka sa žalobou doručenou Okresnému súdu Nové Mesto nad Váhom 9. marca 2015 domáhala určenia neplatnosti vyhlásenia ručiteľa. Žalovaným v 1. rade bol manžel sťažovateľky a žalovaným v 2. rade [REDAKOVANÉ] (od 1. augusta 2017 [REDAKOVANÉ]). Žalovaný v 1. rade vykonával v obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „obchodná spoločnosť“), funkciu člena štatutárneho orgánu (predseda predstavenstva). Dňa 18. júna 2013 podpísal žalovaný v 1. rade ako ručiteľ (ako fyzická osoba, pozn.) vyhlásenie, ktorým sa žalovanému v 2. rade zaručil, že mu uhradí akúkoľvek pohľadávku voči obchodnej spoločnosti vyplývajúcu z úverovej zmluvy, ktorá bola uzatvorená medzi žalovaným v 2. rade a obchodnou spoločnosťou 19. júna 2001. Dodatkom č. 20 k tejto úverovej zmluve z 18. júna 2013 sa zaviazal žalovaný v 2. rade poskytnúť obchodnej spoločnosti kontokorentný úver v sume 550 000 eur pre účely financovania prevádzkových nákladov obchodnej spoločnosti.

2.1. Uznesením Okresného súdu Trenčín č. k. 38 K 36/2013 zo 16. decembra 2013 bol na obchodnú spoločnosť vyhlásený konkurz. Žalovaný v 2. rade vyčíslil dlh obchodnej spoločnosti v sume 545 416,0276 eur a pristúpil k jeho vymáhaniu z titulu ručenia aj voči žalovanému v 1. rade.

2.2. Sťažovateľka v konaní vedenom na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom pod sp. zn. 10 C 118/2015 tvrdila, že k prevzatiu ručiteľského záväzku nemal žalovaný v 1. rade jej súhlas, a preto na základe § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka je tento jeho právny úkon neplatný.

3. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom rozsudkom č. k. 10 C/118/2015 zo 7. apríla 2016 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) vyhovel žalobe sťažovateľky a určil vyhlásenie ručiteľa za dlhy obchodnej spoločnosti za neplatné. Sťažovateľke tiež priznal náhradu trov konania vo výške 100 %.

4. Proti rozsudku okresného súdu podal žalovaný v 2. rade odvolanie. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) však rozsudkom č. k. 19 Co 301/2016 z 15. decembra 2016 zmenil rozsudok okresného súdu tak, že žalobu sťažovateľky zamietol a žalovanému v 1. a 2. rade priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Krajský súd sa v odôvodnení rozsudku stotožnil najmä s námietkou žalovaného v 2. rade týkajúcou sa nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Uviedol, že súhlas sťažovateľky predstavuje z hľadiska žaloby o plnenie z tohto ručiteľského záväzku len posúdenie otázky predbežnej, ktorú nie je potrebné riešiť v samostatnom konaní meritórnym výrokom súdu. V tejto súvislosti poukázal na už uplatnený nárok na plnenie v konaní vedenom na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom pod sp. zn. 10 C 335/2014 o zaplatenie 50 000 eur s príslušenstvom.

5. Sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie, ktoré najvyšší súd napadnutým uznesením ako procesne neprípustné odmietol.

II. Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka uviedla, že skôr, ako okresný súd pristúpil k meritórnemu posúdeniu veci, skúmal naliehavý právny záujem na určovacej žalobe. Okresný súd dospel k záveru, že sťažovateľka osvedčila naliehavosť požadovaného určenia neplatnosti právneho úkonu a túto právnu otázku si súd nemôže vyriešiť ako prejudiciálnu v konaní o plnenie preto, že sťažovateľka v konaní o plnenie nie je pánom sporu, je závislá na právnych krokoch žalovaného v 2. rade, nemá žiaden dosah na priebeh konkurzu, bezpodielové spoluvlastníctvo manželov (ďalej len „BSM“) nebolo medzi manželmi zrušené a vyporiadané, a teda sa ocitá v stave právnej neistoty. Ďalej sťažovateľka vzhlíada porušenie svojich práv najmä v tom, že krajský a ani najvyšší súd neprihliadli na skutočnosť, že v konaní o plnenie si žalovaný v 2. rade neuplatnil celú pohľadávku, ale len jej časť (v sume 50 000 eur), pričom sťažovateľka nie je ani účastníčkou tohto konania, a teda súd v tomto konaní bude prejudiciálne rozhodovať o jej práve bez jej účasti.

6.1. Sťažovateľka poukázala, že počas prebiehajúceho konania o plnenie (o zaplatenie 50 000 eur) podal žalovaný v 2. rade v upomínacom konaní ďalšiu žalobu o plnenie (o zaplatenie 150 000 eur) na základe toho istého ručiteľského vyhlásenia. Vydaný platobný rozkaz však bol pre podanie odporu zrušený a vec bola postúpená na Okresný súd Nové Mesto nad Váhom.

6.2. V závere sťažovateľka uviedla, že ak by sa krajský súd v určovacom spore riadne vecou zaoberal a žalobu by nezamietol pre údajnú absenciu naliehavého právneho záujmu, tak by bolo vo veci rozhodnuté pre všetky ďalšie konania, ktoré z ručiteľského vyhlásenia boli zo strany žalovaného v 2. rade začaté alebo začaté byť môžu. Sťažovateľka zastáva názor, že ňou zvolená žaloba o určenie neplatnosti ručiteľského vyhlásenia bola najvhodnejším procesným prostriedkom na ochranu jej práv a napadnutým rozhodnutím jej bol zamedzený prístup k súdu, hoci toto právo je nevyhnutnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu (a aj rozsudok krajského súdu) považuje sťažovateľka za extrémne nespravodlivé.

III. Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

7. Z vyjadrenia podpredsedníčky najvyššieho súdu č. KP 3/2021-529, Cpj 220/2021 zo 16. decembra 2021 doručeného ústavnému súdu 27. decembra 2021 vyplýva, že požiadala o stanovisko predsedníčku senátu občianskoprávneho kolégia, ktorá bola spravodajkyňou vo veci. Predsedníčka senátu v strohom znení navrhla ústavnej sťažnosti nevyhovieť a ako nedôvodnú ju zamietnuť.

7.1. Podpredsedníčka najvyššieho súdu vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

8. Zúčastnená osoba, ktorou je [REDAKOVANÉ], vo svojom vyjadrení zo 14. januára 2022 doručenom elektronicky ústavnému súdu v rovnaký deň, po zhrnutí skutkových okolností uviedla, že účelový postup ručiteľov (ručiteľmi boli manžel a syn sťažovateľky, pozn.)

a ich blízkých osôb viedol k spleti súdnych sporov, ktoré neboli právoplatne skončené. Tvrdí, že ručiteľia zneužívajú účelovo vyvolané spory o určenie neplatnosti ručiteľských vyhlásení na predlžovanie súdneho konania o zaplatenie. Poukázala, že otázku súhlasu sťažovateľky a aj súhlasu manželky syna sťažovateľky podľa § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka v konaní o zaplatenie už záväzne vyriešil najvyšší súd v uznesení č. k. 8 Cdo 263/2019 z 23. septembra 2020, pričom proti tomuto rozhodnutiu bola podaná ústavná sťažnosť, ktorá bola uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 293/2021 zo 7. júna 2021 odmietnutá.

8.1. Sťažovateľka nemôže mať naliehavý právny záujem na určení, že ručiteľské vyhlásenie jej manžela je neplatným právnym úkonom. Táto otázka bude vyriešená v konaní o zaplatenie ako otázka prejudiciálna. Poukázala tiež, že samotné konanie o zaplatenie bolo iniciované skôr ako konanie o určenie. Určovacie žaloby v takom prípade vedú k zbytočnému množeniu sporov, v ktorých sa riešia rovnaké právne otázky.

8.2. Zúčastnená osoba vyslovila názor, že účelom právnej úpravy BSM nie je ochrana spoločného majetku pred sekundárnymi dopadmi úkonov jedného z manželov, inak by zákonodarca neupravil v § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka možnosť, aby sa pohľadávka veriteľa len jedného z manželov pri výkone rozhodnutia mohla uspokojiť z majetku patriaceho do BSM. Zúčastnenú osobu ako veriteľa zaťažuje informačný deficit, keď nemá faktickú možnosť preveriť osobný (rodinný) stav ručiteľa. Ak by bol pri inštitúte ručenia vždy nevyhnutný súhlas druhého manžela, viedlo by to podľa zúčastnenej osoby k záveru, že každé ručenie fyzickej osoby bude vopred právne neisté. V ďalšom zúčastnená osoba porovnáva skutkové okolnosti veci, ktorá je posudzovaná, a veci, o ktorej rozhodol ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 26/2010 z 8. decembra 2010, pretože podľa jej názoru v tomto prípade právna veta nerieši právnu úpravu BSM, ale apeluje, aby súd vždy posudzoval prípad vzhľadom na konkrétne skutkové okolnosti. Podľa zúčastnenej osoby je zámerom sťažovateľky účelová snaha zbaviť manžela jeho záväzku voči veriteľovi. Konanie o určenie neplatnosti ručiteľského vyhlásenia je z tohto hľadiska typickým príkladom zneužitia práva, ktorému by súdy nemali poskytnúť právnu ochranu.

9. Zúčastnená osoba [REDAKOVANÉ] (manžel sťažovateľky) sa k ústavnej sťažnosti v stanovenej lehote nevyjadril.

III.3. Replika sťažovateľky:

10. Sťažovateľka vo svojom ďalšom podaní uviedla, že nesúhlasí s tvrdenou účelovosťou jej postupu. Žalobu o určenie neplatnosti ručiteľského vyhlásenia podala z dôvodu, že o tomto vyhlásení nemala vedomosť, až kým si zúčastnená osoba neuplatnila pohľadávku žalobou o plnenie. Poskytnutie úveru vo výške 550 000 eur nie je podľa názoru sťažovateľky bežná záležitosť, a preto bol jednoznačne potrebný k ručiteľskému vyhláseniu aj jej súhlas. Sťažovateľka poukázala na úverovú zmluvu č. 425 003 8608 z 13. júna 2001, ktorou bol poskytnutý úver v sume 49 790,88 eur, pri ktorom zúčastnená osoba požadovala, okrem ručenia manžela sťažovateľky, aj jej ručenie. Splatnosť tejto zmluvy sa predlžovala ďalšími dodatkami, pričom už dodatok č. 1 z 11. marca 2002 vypustil ručenie sťažovateľky a jej manžela a až v dodatku č. 20 z 18. júna 2013 (úverový rámec 550 000 eur) bolo zo strany zúčastnenej osoby požadované ručenie manžela sťažovateľky a ich syna. K spleti súdnych sporov došlo podľa názoru sťažovateľky z dôvodu, že zúčastnená osoba si v žalobe o plnenie neuplatnila celú dlžnú sumu, ale zatiaľ dve žaloby

na čiastočné plnenie. Sťažovateľka je presvedčená, že ak by si zúčastnená osoba zabezpečila zmluvu o ručení aj od nej, tak ako to urobila pri uzatváraní úverovej zmluvy, resp. by ručenie nebola zo zmluvy vypustila, nemuselo dôjsť k súdnemu sporu o ručení.

10.1. S neexistenciou naliehavého právneho záujmu podľa názoru odvolacieho a dovolacieho súdu sťažovateľka nesúhlasí. Tvrdí, že v konaní o plnenie nie je účastníčkou konania, nie je pánom sporu a je závislá na právnych krokoch jej manžela. Súd prejudiciálne má rozhodnúť o jej práve, bez jej účasti a prítomnosti a bez možnosti uplatňovať jej procesné práva. Ani prípadná účasť sťažovateľky v konaní o plnenie na strane vedľajšej účastníčky jej nezabezpečí dostatočnú ochranu práv a neposkytne dostatočné procesné práva.

10.2. Podané dovolanie považuje sťažovateľka za procesne prípustné. K rozhodnutiam najvyššieho súdu, na ktoré poukazovali konajúce súdy aj zúčastnená osoba, sťažovateľka uviedla, že v týchto bola riešená odlišná situácia, ako je tá jej. Išlo o súbeh konaní o žalobe na plnenie a o žalobe na určenie, pričom však v oboch konaniach vystupovali tí istí účastníci. Postavenie sťažovateľky je odlišné, pretože nie je stranou sporu ani v jednom konaní o žalobe na plnenie. Podľa sťažovateľky mal dovolací súd posúdiť právny úkon – vyhlásenie ručiteľa, cez prizmu dobrých mravov a vychádzať z nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 26/2010 z 8. decembra 2010. Nestačí len skúmať, či neexistuje priamy vzťah skúmaného právneho úkonu k spoločným veciam, ale treba prihliadať na účinky tohto právneho úkonu vo vzťahu k spoločným veciam.

10.3. Sťažovateľka trvá na podanej ústavnej sťažnosti a žiada, aby jej ako dôvodnej ústavný súd vyhovel.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Sťažovateľka tvrdí, že najvyšší súd (a aj krajský súd) nesprávne posúdili danosť jej naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu považuje za extrémne nespravodlivé aj v otázke výkladu § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka v súvislosti s platnosťou ručiteľského vyhlásenia urobeného bez súhlasu druhého manžela, v dôsledku čoho došlo k porušeniu jej základných práv označených v bode 1 odôvodnenia tohto rozhodnutia.

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

14. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 ústavy je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia

rozhodnutia musia byť zrejme všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

15. Žalovaný v 2. rade na všetkých stupňoch konania namietal voči skutočnosti, že sťažovateľka sa domáhala ochrany svojho práva určovacou žalobou o neplatnosť ručiteľského vyhlásenia jej manžela, ktorý mal procesné postavenie žalovaného v 1. rade. Sťažovateľka na druhej strane tvrdí, že na podanie určovacej žaloby mala naliehavý právny záujem (bod 10.1, 10.2 tohto rozhodnutia). Ústavný súd sa v prvom rade zamerlal na preskúmanie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z hľadiska posúdenia danosti naliehavého právneho záujmu sťažovateľky na určovacej žalobe, a teda ústavne konformného objasnenia dôvodov, pre ktoré najvyšší súd nepovažoval podanie určovacej žaloby za procesne prípustný nástroj ochrany práv sťažovateľky.

16. Najvyšší súd v ústavnou sťažnosťou napadnutom uznesení uviedol, že vzhľadom na podanú žalobu na plnenie „... posledná určovacia žaloba nie je prípustným nástrojom ochrany práva žalobkyne, pretože otázku neplatnosti vyhlásenia ručiteľa súd môže hodnotiť ako otázku predbežnú pri posudzovaní dôvodnosti uplatneného nároku na plnenie“. Ďalej poukázal na iné rozhodnutia najvyššieho súdu, pričom podľa jeho názoru najmä z rozhodnutia č. k. 3 Cdo 253/2013 z 31. marca 2014 vyplýva, že určovacia žaloba nie je spravidla opodstatnená vtedy, ak ňou požadované určenie má povahu predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je alebo nie je právny vzťah alebo právo, teda najmä vtedy, ak vyriešenie predbežnej otázky ešte neznamená úplné vyriešenie obsahu spornosti daného právneho vzťahu alebo práva.

17. Rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 253/2013 z 31. marca 2014 však bolo založené na odlišnom skutkovom základe ako vec sťažovateľky. Žalobkyňa sa v konaní domáhala okrem určovacích návrhov na určenie (ne)platnosti označených právnych úkonov zároveň aj plnenia zo zmluvy o dôchodku, pričom najvyšší súd vyslovil záver o neexistencii naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení (ne)platnosti označených právnych úkonov z dôvodu, že tieto otázky mohol riešiť súd prvého stupňa ako predbežné pri posudzovaní dôvodnosti uplatneného nároku na splnenie povinnosti zo zmluvy. Vzhľadom na tieto individuálne okolnosti prípadu by sa samotným určovacím petitom nedosiahlo odstránenie spornosti, ak sa žalobkyňa mohla domáhať a aj sa domáhala splnenia povinnosti. Ústavný súd musí konštatovať, že v posudzovanej veci sťažovateľky nejde o obdobný prípad, keď v konaní o plnenie, ktoré inicioval žalovaný v 2. rade, nie je sťažovateľka stranou sporu a ani vedľajšou účastníčkou (ako správne sťažovateľka poukázala), pričom v konaní o určenie vystupuje v procesnom postavení žalobkyne.

18. Doktrínu o preventívnej povahe určovacej žaloby nemožno vykladať tak striktnie, ako to činí najvyšší súd (porovnaj Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Tomašovič M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. C. H. Beck, 2016, s. 500). Určovacia žaloba je oprávneným prostriedkom ochrany tam, kde na jej základe je možné dosiahnuť právnu istotu v dotknutom právnom vzťahu, a zároveň na jej základe možno dosiahnuť úpravu vzájomných vzťahov a predísť budúcim sporom. Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len na zbytočné rozmnožovanie sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) i iná žaloba (III. ÚS 622/2021). Podľa názoru ústavného súdu uvedené platí o to viac, keď žalovaný v 2. rade uplatňuje svoje nároky postupne, viacerými žalobami o plnenie, pričom

už rozhodnutím o žalobe o určenie neplatnosti ručiteľského vyhlásenia sa budúcim sporom mohlo predísť.

19. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06). Výklad podaný najvyšším súdom (a aj súdom krajským) o možnosti ochrany práv sťažovateľkou určovacou žalobou, ako i preukázania jej naliehavého právneho záujmu na určenie neplatnosti ručiteľského vyhlásenia takéto nedostatky vykazuje a z pohľadu ústavného súdu nie je ústavne akceptovateľným výkladom predmetných ustanovení zákona.

20. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky týkajúcu sa neposúdenia právneho úkonu (ručiteľského vyhlásenia) cez prizmu dobrých mravov, z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 26/2010, na ktorý poukázala sťažovateľka, nerieši obdobnú situáciu, akou bola posudzovaná vec.

21. Ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu len z hľadiska jeho ústavnej akceptovateľnosti. Pre nedostatok právomoci neprislúcha ústavnému súdu autoritatívne rozhodnúť o tom, či konkrétny právny úkon, ktorým je v posudzovanom prípade ručiteľské vyhlásenie manžela sťažovateľky, podlieha režimu § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a ak áno, či ide o bežnú alebo ostatnú vec, a teda či v prípade absencie súhlasu druhého manžela ide o právny úkon platný, relatívne neplatný (§ 145 ods. 1 v spojení s § 40a Občianskeho zákonníka) alebo absolútne neplatný pre rozpor s dobrými mravmi (§ 39 Občianskeho zákonníka).

22. Ústavný súd považuje za samozrejmé a určujúce pri hľadaní práva, že v každej veci je potrebné vychádzať z individuálnych okolností každého jednotlivého prípadu, ktoré vychádzajú zo skutkových zistení všeobecných súdov. Je povinnosťou všeobecného súdu zohľadniť všetky relevantné individuálne okolnosti súdnej veci a prihliadnúť na ne aj cez prizmu dobrých mravov, keďže nesúlad právneho úkonu s nimi vedie k jeho neplatnosti. Povinnosť všeobecného súdu posúdiť obsah zmluvy aj z hľadiska súladu s dobrými mravmi je zvýraznená v tých prípadoch, keď ju účastník konania výslovne namieta (I. ÚS 26/2010).

Podľa názoru ústavného súdu možno konštatovať, že vo veci sp. zn. I. ÚS 26/2010 išlo o skutkový stav obdobný posudzovanej veci. Aj keď sa posudzoval rozdielny právny úkon (platnosť dohody o pristúpení k záväzku), tento by ale v konečnom dôsledku vyvolal rovnaké právne následky ako (ne)platnosť ručiteľského vyhlásenia. Ak by dôsledkom právneho úkonu (ručiteľské vyhlásenie len jedným z manželov) bol stav, keď sa veriteľ v zmysle § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka môže domáhať v exekučnom konaní uspokojenia svojej pohľadávky voči jednému z manželov aj z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“), potom účinky tohto právneho úkonu sa môžu prejavovať vo sfére spoločných vecí tak, ako to má na mysli § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

23. Pre aplikáciu § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka nie je nevyhnutné, aby išlo o priamy či bezprostredný vzťah právneho úkonu k spoločným veciam, postačí, ak ide o vzťah sekundárny (nepriamy) či vzťah účinkov alebo možných dôsledkov tohto právneho úkonu vo sfére spoločných vecí (I. ÚS 26/2010).

24. Ústavný súd si nemohol nevšimnúť, že žalovaný v 2. rade reagoval na argumenty sťažovateľky rozdielne, v dôsledku čoho si jeho tvrdenia vzájomne odporovali. Na jednej strane namietal voči tomu, že nemá faktickú možnosť preveriť si rodinný stav žalovaného v 1. rade a v tomto smere ho zaťažuje informačný deficit (bod 8.2 tohto rozhodnutia), na druhej strane však sťažovateľka aj v konaní pred ústavným súdom preukázala, že v posudzovanej veci mal žalovaný v 2. rade vedomosť o existencii manželstva žalovaného v 1. rade so sťažovateľkou minimálne od roku 2001. Pri podpísaní úverovej zmluvy č. 425 003 8608 z 13. júna 2001 žalovaný v 2. rade zabezpečil ručiteľské vyhlásenie aj od sťažovateľky, no v následných dodatkoch k zmluve (ktorými sa upravovali podmienky a navyšovala suma úveru, pozn.) už vyhlásenie sťažovateľky absentuje (dodatkom č. 1 k úverovej zmluve bolo ručiteľské vyhlásenie vypustené, pozn.). Ústavný súd v tomto smere konštatuje, že veritelia by mali pri poskytovaní úverov individuálne kontrolovať nielen úverovú bonitu potenciálneho klienta, ale mali by aktívne využívať súbor informácií, ktoré im klient poskytol počas prípravy príslušnej zmluvy o úvere, prípadne počas dlhodobého obchodného vzťahu. Inak je potrebné citlivo zvažovať, či v konkrétnom prípade dlžník skutočne vyvíja snahu vyhnúť sa plneniu svojich záväzkov na úkor neodôvodneného zníženia princípu ochrany tretích osôb (veriteľov).

Pokiaľ ide o tvrdenie, že otázku súhlasu manželky už záväzne vyriešil najvyšší súd v uznesení č. k. 8 Cdo 263/2019 z 23. septembra 2020, ktoré bolo napadnuté ústavnou sťažnosťou a o ktorej ústavný súd rozhodol odmietavým rozhodnutím č. k. IV. ÚS 293/2021 zo 7. júna 2021 (bod 8 tohto rozhodnutia), k tomu ústavný súd poukazuje, že uvedeným uznesením najvyššieho súdu bol rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok súdu prvej inštancie zrušený z dôvodu nedostatočného odôvodnenia vo vzťahu k odklonu od doterajšej judikatúry a vec bola vrátená súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, v dôsledku čoho nejde o rozhodnutie konečné. Napriek viazanosti nižších súdov právnym názorom dovolacieho súdu nemožno s určitosťou zatiaľ predvídať konečný výsledok konania. O ústavnej sťažnosti teda nebolo rozhodnuté meritórne, ale bola odmietnutá pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie (princíp subsidiarity). Pozornosti ústavného súdu neušlo, že z odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 8 Cdo 263/2019 z 23. septembra 2020 je zrejmé zrušenie BSM syna sťažovateľky (druhý ručiteľ) a jeho manželky v roku 2009, a keďže toto už netrvá, nie je možné v súlade s § 147 Občianskeho zákonníka pohládavku veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, pri výkone rozhodnutia uspokojiť z majetku patriaceho do BSM. Naproti tomu BSM sťažovateľky a jej manžela (ručiteľ) nebolo zrušené a ani inak nezaniklo.

25. Najvyšší súd v napadnutom uznesení posúdil dovolanie sťažovateľky ako procesne neprípustné a konštatoval, že v ňou vymedzenej právnej otázke sa odvolací súd neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (a ani ústavného súdu). Ústavný súd však tento názor najvyššieho súdu už v zmysle záverov uvedených v bode 23 tohto rozhodnutia a nasledujúcich považuje za ústavne neudržateľný. V dôsledku toho najvyšší súd zabránil sťažovateľke v prístupe k náležitým meritórnym odpovediam na jej dovolaním nastolené otázky, čím jej v konečnom dôsledku nedovoľene obmedzil základné právo na súdnu ochranu i právo na spravodlivé súdne konanie.

26. Spravodlivosť (osobitne zvýraznená v čl. 6 ods. 1 dohovoru) je kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu ústavnú povinnosť hľadať také riešenie súdnej právnej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako extrémne nesúladne s princípom spravodlivosti a popierajúce zmysel a účel

príslušných zákonných ustanovení. Keďže najvyšší súd v napadnutom uznesení nepostupoval v intenciách už uvedeného, ústavný súd prvým výrokom tohto nálezu vyslovil, že uznesením najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.

Zrušenie napadnutého rozhodnutia a náhrada trov konania

27. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základných práv sťažovateľky, podľa čl. 127 ods. 2 ústavy zrušil napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu. V ďalšom postupe je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; ďalej aj „zákon o ústavnom súde“).

28. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 580,37 eur (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

29. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3). Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2020 a 1 úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika) v sume dvakrát po 177,00 eur, jedenkrát po 193,50 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 10,62 eur a jedenkrát po 11,63 eur.

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2022

Peter Straka
predseda senátu